
Olsztyn, st. XXIV, ul. Piastowska, gm. loco, woj. olsztyńskie

Informator Archeologiczny : badania 32, 278-279

1998

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Wykonano wąskoprzestrzenny wykop w części północno-zachodniej pod fundament rozbudowywanego budynku. Ponieważ fundament ten pełnił dwojaką rolę (pod ogrodzenie i pod ścianę nośną budynku), wykop wykonano do głębokości od 2,3 m w części północno-zachodniej do 2,9 m w części południowo-wschodniej. Jego szerokość nie przekraczała 1 m. Zadokumentowano tu profil północno-wschodni. W partiach stropowych, do znacznej głębokości ca 2 m wystąpiły nawarstwienia zasypowe i niwelacyjne, w których posadowiono niewielkie ścianki fundamentowe o szerokości 0,5 i 0,4 m odpowiednio między 6 a 7 m i na 3 metrze, stanowiące podwalinę jakiegoś współczesnego budynku gospodarczego, który nie został naniesiony na żadnych znanych planach katastralnych z ostatniego stulecia. Na głębokości ca 2 m, między 0,2 a 6 m udało się uchwycić sporej miąższości (od 0,2 do 0,5 m) warstwę sprażonej polepy w czystej postaci oraz przemieszaną z szarą gliniastą ziemią, przepalonym drewnem i spalenizną w spągu a także spalenizną w stropie. Przy skraju północno-zachodnim tej warstwy wystąpiła soczewka przepalonego zboża (soczewicy?). Poniżej wystąpiły warstwy niwelacyjne w postaci siwej gliny i żółtego piasku. Ponadto w tym samym czasie wykonano niewielkiej głębokości (do 0,6 m) wykop tylko pod ogrodzenie murowane od strony północno-zachodniej. Poprowadzono go wyłącznie we współczesnych nawarstwieniach zasypiskowych. Wykop ten pokrywał się z nadzorowanym przez piszącego te słowa wykopem I2d wykonanym w 1994 roku (por. Informator Archeologiczny za 1994 rok, ss. 114-115).

Materiały i dokumentacja znajdują się w archiwum PSOZ w Olsztynie.

Badania będą kontynuowane.

OLSZTYN, st. XXIV, ul. Piastowska, gm. *loco*, woj. olsztyńskie

- stare miasto, rejon murów obronnych (okres nowożytny, XVI-XX w.)

Badania wykopaliskowe, wyprzedzające inwestycję budowlaną pod budynek mieszkalno-usługowy, przeprowadzone w dniach od 20 października do 16 listopada przez mgr Hannę Mackiewicz (ARCHEO-ADAM). Finansowane przez Z. Prusinowskiego. Pierwszy sezon badań. Przebadano powierzchnię 70 m².

Badania archeologiczne objęły swym zasięgiem działkę budowlaną przy ulicy Piastowskiej. W miejscu tym znajdowała się wylewka betonowa oraz kanał samochodowy po rozebranych przed przystąpieniem do prac ziemnych garażu oraz budynku gospodarczym. Ponieważ zaprojektowany budynek nie posiada podpiwniczenia, zgodnie z projektem realizacyjnym, prace prowadzono jedynie do głębokości 1 - 1,2 m, nie dochodząc w żadnym miejscu do calca. Wiercenia, które wykonano przed przystąpieniem do prac ziemnych wykazały, że w obrębie omawianej działki nawarstwienia antropogeniczne (gliny z gruzem) występują do głębokości ca 2,1 m. Ze względu na bardzo słabe fundamenty sąsiednich budynków wykluczono wykonanie w obrębie omawianej działki głębokiego wykopu w celu posadowienia budynku na gruntach rodzimych. Dlatego też została tu zaprojektowana płyta żelbetowa, na której wzniesiony zostanie budynek mieszkalno-usługowy. W trakcie prowadzonych prac nie uchwycono nawarstwień starszych niż nowożytny (XVII wiek) a i to tylko fragmentarycznie, gdyż zostały one w znacznej mierze zniszczone podczas budowy wspomnianego już garażu. Pomimo to wystąpił tu bardzo liczny, jak na tak niewielką powierzchnię wykopu materiał ceramiczny, zwłaszcza w odniesieniu do kafla miskowych i garnkowych, w wielu wypadkach były to kafle na cylindrycznej stopce. Stosunkowo nieliczne były natomiast kafle płycinowe. To samo odnosi się do naczyń ceramicznych, których procent w stosunku do kafla miskowych jest niewielki. Jeżeli chodzi o kafle, to wiele z nich daje możliwość wyklejenia dużych partii, a tym samym wykonania pełnej ich rekonstrukcji. Kafle te zalegały wyłącznie w warstwie wtórnie sprażonej polepy, pochodzącej prawdopodobnie ze spalonego budynku w konstrukcji szachulcowej, który wzniesiono w oparciu o prymitywny fundament kamienny. Niewielki fragment takiego fundamentu udało się uchwycić między innymi w centralnej partii wykopu. Zbudowano go z niewielkich kamieni łączonych na zaprawę gliniano-piaskową. Niestety zachował się on jedynie na odcinku 1 metra. Jego szerokość nie przekraczała ca 0,4 m. Być może był to tylko fragment pod ściankę działową. Natomiast w profilu południowo-zachodnim wystąpił fragment fundamentu z dużych głazów narzutowych częściowo

spojonych zaprawą wapienną. Wydaje się, iż uchwycone tu relikty architektoniczne można z pewną ostrożnością datować na wiek XVII, być może na początek tego stulecia. Jego kres nastąpił zapewne w XVIII wieku, kiedy to miały miejsce dwa duże pożary w 1708 i 1759 roku. Oczywiście nie można wykluczyć okresowych zniszczeń tutejszej zabudowy w ciągu licznych pożarów mających miejsce w wieku XVII, najprawdopodobniej jednak zabudowa ta była odbudowywana. Podkreślić należy, iż po obrysie wykopu wystąpił fundament rozebranego garażu zbudowany z cegły maszynowej łączonej na zaprawę cementową. Po jego rozebraniu nie udało się uchwycić regularnych nawarstwień stratygraficznych, a jedynie warstwy zasypowe powstałe w wyniku zasypania wykopu, który wykonano w trakcie wznoszenia wspomnianego garażu.

Materiały i dokumentacja znajdują się w archiwum PSOZ w Olsztynie.

Badania nie będą kontynuowane.

OLSZTYN, st. XXIV, ratusz, gm. *loco*, woj. olsztyńskie

- stare miasto- osadnictwo późnośredniowieczne i nowożytnie (XIV-XX w.)

Nadzory archeologiczne przy pracach remontowych i uzbrojeniowych w obrębie i wokół ratusza, przeprowadzone przez mgr. Adama Mackiewicza (ARCHEO-ADAM). Finansowane przez Wojewódzką Bibliotekę Publiczną w Olsztynie za pośrednictwem WPUI Olsztyn. Trzeci sezon badań.

Nadzory prowadzono z przerwami od 14 listopada 1996 do 2 października 1998 roku. W sumie nadzorowano prace przy dziewiętnastu odcinkach wykopu 18. Poszczególne odcinki oznaczono małymi literami alfabetu. Dokumentację rysunkową sporządzono w obrębie 8 odcinków o łącznej długości ca 114 metrów. W pozostałych przypadkach ze względu na wyłącznie zasypiskowy charakter nawarstwień sporządzano serwis fotograficzny i opis w dzienniku badań. Niewątpliwie najciekawsze były odcinki wykonane pod kanalizację wzdłuż skrzydła zachodniego. Wykopy te prowadzono do głębokości ca 2 m., a w miejscach studzienek kierunkowych nawet do 3,5 m. Udało się tu między innymi stwierdzić, iż nawarstwienia późnośredniowieczne zalegają pod bardzo grubą warstwą niwelacyjną w postaci różnoziarnistych piasków, zwłaszcza w południowo-zachodniej części starego miasta. Nie wystąpiły natomiast nawarstwienia nowożytne i późnonowożytne, co jest zapewne związane z przeprowadzonymi w XIX wieku pracami niwelacyjnymi. Bardzo interesujące wyniki uzyskano także w obrębie wykopów prowadzonych w zachodnim skrzydle ratusza (wzniesionym w połowie XIX wieku) oraz przy jego ścianie wschodniej od strony dziedzińca, gdzie wystąpiły fragmenty fundamentów kamiennych łączonych na zaprawę wapienną. Mamy tu prawdopodobnie do czynienia z pozostałościami rozebranych w pierwszej połowie XIX wieku tzw. bud rzemieślniczo-kupieckich, których początki sięgają XVI wieku. Ponadto w obrębie tych wykopów wystąpił liczny materiał zabytkowy w postaci ceramiki naczyniowej oraz kafli. Szczególnie w tym ostatnim przypadku mamy do czynienia z interesującym zbiorem kafli renesansowych pokrytych zieloną polewą. Były to kafle płycinowe z „miseczkowatymi” zagłębieniami. W jednym przypadku był to duży fragment kafla z przedstawieniem figuralnym. Podkreślić należy, iż większość prac prowadzono wokół skrzydeł północnego i zachodniego, a więc wzniesionych odpowiednio w 1928 i 1859 roku. Natomiast wokół skrzydła południowego (gotyckiego) prace prowadzono jedynie do głębokości 1 m., tak, więc nie mogły one przynieść spodziewanych rezultatów. Należy mieć nadzieję, iż dojdą do skutku planowane prace mające na celu odgruzowanie piwnic w obrębie tej części ratusza, które powinny przynieść wiele interesujących danych na temat jego historii, a zwłaszcza początków budowy budynku murowanego. Ma to o tyle znaczenie, iż w świetle przeprowadzonych nadzorów oraz odkrywek wykonanych na południowej elewacji tegoż skrzydła, należy przypuszczać, iż poziom, który obecnie jest parterem, pierwotnie mógł być pierwszym piętrem, natomiast uznawane za piwnice gotyckie pomieszczenia prawdopodobnie były parterem w okresie późnośredniowiecznym. Do takich wniosków skłania widoczne w południowej elewacji zwieńczenie otworu okiennego (niewątpliwie gotyckiego), które znajduje się znacznie wyżej niż góry obecnych otworów okiennych na parterze. Ponadto strop nawarstwień późnośredniowiecznych, które zostały uchwycone od strony zachodniej